

Duurzame 100

Trouw stelt ook dit jaar een ranglijst samen van groene burgerinitiatieven. Matthijs Nijboer en Thomas van Slobbe schreven een boek over de betekenis van de burgerbeweging.

Thomas van Slobbe (links), directeur van de Stichting wAarde, en Matthijs Nijboer, directeur van Natuur en Milieu Overijssel.

Burgerdruk werkt: de politiek wordt duurzamer

tekst **Jelle Brandsma**
foto **Herman Engbers**

‘De polarisatie lijkt dominant in het land waarin we leven. Daarmee ontkennen we een heleboel constructieve krachten van burgers om ideeën te bedenken en dingen te doen’, zegt Matthijs Nijboer. ‘Wij willen in ons boek laten zien dat mensen heel veel kunnen bewerkstelligen en dat de nuance in hun denken over ingewikkelde onderwerpen groter is dan het beeld dat soms uit de media naar voren komt. Het is een positief verhaal.’ Nijboer is directeur van Natuur en Milieu Overijssel en voorzitter van de provinciale milieufederaties.

Samen met ecooloog Thomas van Slobbe, directeur van de Stichting wAarde, een denktank binnen de milieubeweging, schreef hij het boek *In beweging* over ‘het complexe samenspel van de burgerbeweging bij duurzame ontwikkeling’.

Van Slobbe stond dertien jaar geleden in de Duurzame 100 op nummer 79, vooral omdat hij het plaatsen van gevlochten heggen in het Nederlandse landschap een stimulans bezorgde. Hij schreef eerder boeken over natuur. *In beweging* verscheen in maart en moest er komen, zeggen de auteurs, om te laten zien dat de kwaliteit van de samenleving door initiatieven van burgers verbetert. Het is ook een boek ‘tegen het cynisme’, betoogt Van Slobbe.

Nijboer: ‘Ik was vandaag in gesprek met de boerenorganisatie LTO. Daarom moet ik denken aan wat wij in ons boek constateren over boeren. Burgers geven hen helemaal niet alleen de schuld van problemen die bijvoorbeeld door de uitstoot van stikstof worden veroorzaakt. Zij zijn

juist heel genuanceerd en weten dat boeren klem zitten. De spanning in het debat is minder groot dan je op televisie en in kranten ziet.’

Van Slobbe vult aan: ‘In het boek zegt iemand dat hij de problemen van boeren met klimaatverandering begrijpt omdat hij die ook in zijn kleine moestuin ziet. Soms is het te nat, soms te droog. Burgers kunnen heel goed een complex probleem analyseren.’

Is er sprake van ‘een beweging’?

Nijboer: ‘Het is diffuus. Het zijn eenlingen en groepen. De een richt een stichting op, de ander een coöperatie. Het is georganiseerde chaos. Het zijn mensen die bijvoorbeeld hun straat groener maken en soms gebeurt dat één keer en soms vaker. Een andere groep organiseert stadslandbouw, bouwt een windmolen of voert een rechtszaak tegen de overheid of tegen een bedrijf. Op de voorkant van ons boek staat een zwerm spreuwen. Dat is een mooi beeld, want dat is wat er gebeurt. Het is niet duidelijk wie de leider is, maar tegelijk is zichtbaar dat de zwerm als één groep bij elkaar hoort en een gezamenlijke richting heeft.’

Van Slobbe: ‘Het woord ‘burgerbeweging’ staat niet in de *Dikke van Dale*. Toch is er sprake van een stroming en wat er gebeurt vind ik ongekend. Mondiale problemen en lokale actie komen bij elkaar. De een werkt vanuit zijn achtertuin, de ander voert internationaal actie. Mensen werken vanuit hun hart, hun hoofd en met hun handen.

‘Het is chaotisch en geordend tegelijk. Het is niet alleen links, maar allerlei politieke stromingen zijn vertegenwoordigd. Dat versterkt elkaar. De burgerbeweging is niet be-

‘Burgers zijn heel genuanceerd en weten dat boeren klem zitten’

‘Er is sprake van een stroming en wat er gebeurt vind ik ongekend’

zig met one-issue. Een gemeenschappelijke factor is de betrokkenheid van mensen die zich op allerlei vlakken inzetten voor de samenleving. Daaronder zitten heel deskundige mensen, die ingewikkelde, complexe zaken snappen. Ze zijn het niet altijd met elkaar eens, maar beseffen wel dat de wereld duurzamer moet worden.’

Nijboer: ‘Ik zat een paar jaar geleden in Den Haag aan tafel bij de onderhandelingen over het Klimaatakkoord. Daar was aan de orde dat 50 procent van de nieuwe windmolens en zonnepanelen in handen van burgers zou moeten zijn. Maar sommige bestuurders waren sceptisch. Kunnen burgers dat? Het blijkt prima te kunnen.

‘Overheden vinden het soms moeilijk om met burgerinitiatieven om te gaan. Wat er gebeurt past niet altijd in het beleid. Geveltuintjes zijn lastig. Soms is het niet meer de overheid die bepaalt wat er gebeurt, maar mensen nemen zelf initiatief en de overheid heeft geen andere keus dan meebewegen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau signaleert ook dat de overheid vaker de burger volgt in plaats van andersom. De actie ‘Tegengas’ was een burgerinitiatief en ‘Warmetruiendag’ stond vorig jaar al in de Duurzame 100. En nu het oorlog is in Oekraïne zegt de minister: zet de verwarming een paar graden lager.’

Leeft duurzaamheid onder burgers met allerlei culturele achtergronden?

Nijboer: ‘Ik ga binnenkort langs bij een Turkse vereniging om over klimaatverandering te praten, en dat lijkt me heel leuk. Maar het gebeurt niet veel. Je ziet wel dat activiteiten in wijken heel inclusief kunnen worden. Wij hebben in Overijssel een

Wat is de invloed van burgerinitiatieven?

Van Slobbe: ‘Als we dat aan een bedrijf vragen, zegt de directeur dat werknemers met trots aan hun familie moeten kunnen vertellen wat zij doen. Anders wil niemand er meer werken. Tata Steel in IJmuiden is een mooi voorbeeld. Als er zorgen zijn over de gezondheid van mensen in de omgeving moet dat bedrijf iets veranderen. Bij de werknemers, inclusief de leiding, is het besef uiteindelijk wel aanwezig dat ze beter moeten opletten wat er uit de schoorstenen komt. Ik zeg niet dat alles daar de goede kant opgaat, maar er is beweging en dat gebeurt onder invloed van burgerinitiatieven. Die brengen dit voortdurend onder de aandacht.’

Nijboer: ‘Er is nog angst bij overheid om te veranderen, maar wij zien dat burgers willen meedenken en diverse kanten van het probleem zien. Als een wethouder met burgers gaat praten over de vraag of ergens een windmolen moet komen ja of nee, gaat hij of zij natuurlijk met zweet onder de oksels naar de inspraakavond. De wethouder kan ook de vraag stellen: ‘We hebben meer duurzame energie nodig. Hoe regelen we dat?’ Dan gaat burgers meedenken en organiseren. Dan komen overheid en burgers heel ver.’

‘In het bedrijfsleven en bij de overheid is geen discussie meer over de richting, maar alleen over de snelheid. De richting is: van het gas af, duurzame productie en consumptie. Dat is de koers en die is voor een groot deel onder druk van burgerinitiatieven tot stand gekomen.’

Matthijs Nijboer en Thomas van Slobbe: **In beweging. Het complexe samenspel van de burgerbeweging bij duurzame ontwikkeling.** Vonk Uitgevers; 128 blz. €18,50.

ADVERTENTIE

Nomineer uw kandidaat voor de Duurzame 100

Trouw zoekt nieuwe kanshebbers die het afgelopen jaar uitblonken. U kunt helpen. Nomineer een burgerinitiatief voor de Duurzame 100!

Spelregels:

1. Stuur uiterlijk maandag 16 mei 2022 een mail naar deduurzame100@trouw.nl met maximaal 150 woorden over het burgerinitiatief dat u nomineert, plus uw motivatie.
2. Geef in de mail de naam en website (als die bestaat) van het initiatief. Vermeld ook het persoonlijk e-mailadres van de contactpersoon van het initiatief.
3. Een eerste toets door de redactie Duurzaamheid & Natuur van Trouw bepaalt of het initiatief op de goslisjt komt.
4. Wie op de goslisjt komt, ontvangt van Trouw via mail een nominatieformulier, waarin wij de genomineerde vragen om meer informatie. Uit de goslisjt maakt een onafhankelijke Duurzame 100-jury een keuze.

Over de inzendingen kan niet worden gecorrespondeerd.

Vanaf oktober wordt Duurzame 100 van 2022 bekend gemaakt. Op 6 oktober is de ontknoping, dan wordt de winnaar onthuld. Op 7 oktober presenteert Trouw de lijst in de krant.